

Halštatské sídliště z Göttlesbrunnu

Jiří Najberk

Objekt našeho zájmu se nachází na severu Rakouska ve spolkové zemi Dolní Rakousko (*Niederösterreich*) na pravém břehu Dunaje, 8 kilometrů od jeho břehu na půli cesty mezi Vídní a Bratislavou. Místo výzkumu halštatského sídliště z Göttlesbrunnu leží v trase dálnice A4, 200 metrů od stejnojmenného města a 20 kilometrů od opevněného sídla na Braunsbergu.

Budovy a objekty

Na ploše odkryté při výstavbě dálnice A4 bylo zkoumáno 52 zapuštěných objektů, převážně čtvercových polozemnic, malých čtvercových domů a komerčních objektů s většinou nepravidelnými půdorysy. Vzhledem k tomu, že podél zapuštěných stěn bylo možné nalézt sloupy pouze v případě dvou domů. Je předpoklad, že konstrukce stěn budov byly blokové, proutěné a v případě velkých mělkých obydlí s přesně obdélníkovými půdorysy jsou předpokládáné konstrukce prahové. V prostoru odkryté části sídliště je přesvědčivě interpretovatelná pouze jedna budova jako nadzemní. Objekty v Göttlesbrunnu byly jednopodlažní. V domech interpretovatelných jako obytné byly objevené hliněné deskové konstrukce, po bližším zkoumání spojované se sporáky a halštatským kulinářstvím. V jednom případě byly nalezeny zbytky kopulovité pece a v případě tzv. statku byly nalezeny otopné zařízení dvě (krby/pece), které byly používány jedna po druhé.

Struktura osídlení

Objekty zkoumané ve výseku dálnice se zdají být seskupeny do hypotetických hospodářských usedlostí (ekonomických jednotek) s vnitřním volným prostorem čtvercového nebo oválného tvaru, tak jak to odpovídá halštatským stavitelským tradicím (Usedlosti A-G/H?). Osada byla zemědělsky a pastevecky zaměřená, nebyly nalezeny výrobní objekty dokládající řemesla (alespoň ne v oblasti výzkumu). V posledním horizontu osídlení byl na volném prostranství mezi stavebními jednotkami objeven hnůj, seno atd. Je předpokládáné, že zde mohla být ustájena stáda zemědělských zvířat. Výzkum pravděpodobně odkryl a zaznamenal kompletně pouze ekonomickou jednotku A. Ta vzhledem k velkým, mělkým obytným budovám a absencí většího množství hospodářských zařízení vykazuje pravděpodobně velmi dobré postavení zde žijících obyvatel. Předpokládá se, že jejich obživa nesouvisela zcela se zemědělstvím, ale mohla být spjata s blízkou obchodní cestou (jantarová stezka Bernsteinstrasse).

Datování osídlení

Osídlování této lokality začalo na přelomu staršího a středního halštatského období (HaC1/C2). Tento horizont je dobře zaznamenaný v inventáři objektu ohněm poškozeného natolik, že musel být opuštěn a nebyl znovu vybudován. Hlavní sídelní fáze se dá datovat do středu HaC2 a poslední osídlení je zaznamenáno v mladší době halštatské (HaD1). Podle archeologického materiálu můžeme říci, že osidlovací aktivity směřovali z jihovýchodu na severozápad.

Osteologický materiál a pastevectví

Archeozoologický výzkum na kosterních pozůstatcích ze sídliště u Göttlesbrunnu prováděný Dr. E. Pucherem odhalil majoritní zastoupení malých přežvýkavců (ovcí / koz), což odpovídá možnosti pastvy stádní zvěře na suchých travinách místního halštatského klimatu. Výzkum dále odhalil v kosterních pozůstatcích vyšší podíl skotu (převážně v oblasti severozápadu kde byl přístup k lesu a potoku) a absenci divoké zvěře (divoká prasata, vysoká atd.). Absence divoké zvěře více než naznačuje soběstačnost sídliště z hlediska potravy, kterou zajišťovalo zemědělství a chov dobytka. Ale také absenci vyšších vrstev, krystalizujících v halštatském společenství, pro které byl lov (na rozdíl od nižších vrstev) součástí statusu a společenského života.

Další důkazy o chovu zvěře nám poskytují nálezy budov (jedna na severozápadním a druhá na jihovýchodním okraji) s inventářem odpadových částí dobytka. Ten zde byl pravděpodobně bourán a výnosné masné produkty přenášeny na jiná místa. Zde můžeme spekulovat o přítomnosti specializovaných řezníků v Göttlesbrunnu.

Griehl, M. 2004: Die Siedlung der Hallstattkultur von Göttlesbrunn, Niederösterreich : Rettungsgrabungen im Zuge des Ostautobahnbaus (A4) im Jahre 1989. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.